

ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Кафедра соціології та гуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з НМРІ

Катерина МИХАЙЛІОВА

«30» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія України в контексті всесвітньої історії»

Рівень вищої освіти

– перший (бакалаврський)

Галузь знань

С Соціальні науки, журналістика,
інформація та міжнародні відносини

Спеціальність

С5 Соціологія

Освітньо-професійна програма

Соціологія управління людським
капіталом та організаційними процесами

2025 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Історія України в контексті всесвітньої історії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю С5 Соціологія, освітньо-професійної програми «Соціологія управління людським капіталом та організаційними процесами».

Розробник: доктор історичних наук, професор
Астахова Катерина Вікторівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціології та гуманітарних дисциплін

Протокол №8 від 02.06.2025

Зав. кафедри соціології та гуманітарних дисциплін

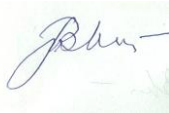
03.06.2025

Зверко Т.В.

Схвалено радою факультету «Соціальний менеджмент»
Протокол № 5 від 16 червня 2025 року

Голова ради
16.06.2025

Зверко Т.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування критичного та позитивного історичного мислення, побудова системно-контекстного уявлення про всесвітню історію та її взаємозв'язок з історією України, вміння виділяти загальне та особливе в розвитку історичних процесів, бачити структурно-логічні та причинно-наслідкові зв'язки.

Здатність відстежувати і аналізувати вплив історичних процесів на розвиток сучасних геополітичних, соціоекономічних подій.

Вивчення навчальної дисципліни дозволить сформувати систему програмних та інтегральних компетентностей: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціології, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів соціологічної науки; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства (ЗК12); здатність буди критичним і самокритичним (ЗК04), здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК08); здатність інтегрувати у професійну діяльність базові знання у галузі гуманітарних та соціально-поведінкових наук (ЗК15).

Завдання дисципліни: розкрити предмет, методологію, методи історичних досліджень, історії як науки, її принципи та джерела вивчення, пояснити причини та фактори трансформації оцінок та акцентів, комеморативних зсувів при аналізі історичних подій та явищ; проаналізувати причини, хід, наслідки політичних та соціально-економічних трансформацій, що відбувалися на різних етапах вітчизняної історії; познайомити із варіативністю історичного процесу, впливовістю різних факторів, умов та подій на його протікання; визначити загальне та особливе у розвитку вітчизняної історії, її взаємозв'язок із всесвітньою історією; допомогти навчитися аналізувати історичні події із використанням принципів історизму та контекстності; визначати особливості та причини нееволюційного характеру розвитку вітчизняних територій, елементів державотворення на окремих історичних етапах; обґрунтувати місце і роль України у сучасному світі; закономірності позитивних перспектив її розвитку; познайомити з сучасним рівнем розвитку вітчизняної історичної науки, причинами і векторами оціночних трансформацій та підходів; сприяти формуванню позитивного історичного мислення, активної громадянської позиції, відповідальності за відбудову, розвиток, входження України до кола провідних країн світу.

Очікувані результати навчання

Мета і завдання навчальної дисципліни, її зміст спрямовані на формування результатів навчання, представлених нижче:

Очікувані результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання/ Засоби діагностики результатів навчання*
1. Обґрунтувати власну позицію, робити та аналізувати власні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури (ПРН08).	Творчі, дослідницькі методи навчання.	Виконання письмових робіт, індивідуальних завдань, що мають науковий та творчий характер для перевірки вмінь узагальнювати, співставляти події, явища, історичні процеси.
2. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи базові знання в галузі гуманітарних і соціально-поведінкових наук (ПРН13). Здатність аналізувати історичні події та явища з точки зору основних принципів функціонування історичної науки.	Пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошукові методи навчання	1. Виконання проблемних завдань; підготовка усних та письмових повідомлень за тематикою курсу; презентації результатів виконання завдань для контролю перевірки і корекції вмінь пояснювати закономірності, особливості та причинно-наслідкові зв'язки історичних подій та соціальних явищ, інтеграцію світової історії, історії України. 2. Написання есе для перевірки вмінь співставляти, порівнювати та аналізувати проблеми.
3. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, громадянських прав та свобод людини, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших людей (додаткові)	Хронологічно-проблемний, дослідницький методи	1. Комплексні ситуаційні завдання, презентації виконаних завдань для перевірки вмінь здійснювати співставлення, аналіз подій та процесів в історичній і сучасній перспективах. 2. Обговорення проблемних питань (участь у дискусії) для перевірки вмінь виявляти суперечності та/або прогалини у наявному знанні.

* Поточна діагностика результатів навчання здійснюється за допомогою наступних методів та форм роботи: виконання проблемних, практично орієнтованих завдань; підготовка усних та письмових повідомлень за програмою курсу; презентації результатів виконання завдань; обов'язкова діагностика здійснюється у формі виконання письмових робіт (есе) та індивідуальних завдань, які мають науково-дослідний, пошуковий, творчий характер; підсумкова діагностика результатів навчання забезпечується у формі іспиту.

Обсяг у кредитах: 6

Розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять	
Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
34	12
Практичні, семінарські	
34	12
Лабораторні	
-	-
Самостійна робота	
112	156
Вид підсумкового контролю	
іспит	іспит

Статус дисципліни: обов'язкова.

Мова навчання: українська.

Передумови для вивчення дисципліни: головна передумова – це успішне засвоєння програми з історії України на рівні повної загальної середньої освіти, наявність навичок роботи з літературою, оволодіння (на рівні випускника ЗЗСО) такими компетентностями, як вміння аналізувати та порівнювати інформацію, розрізняти новини та факти, працювати з різними джерелами історичної інформації, сприймати і розуміти інформацію усного та письмового повідомлення (основну і додаткову, очевидну і приховану); аргументувати власну точку зору, виявляючи розуміння та повагу до інших оцінок та поглядів

2. Програма навчальної дисципліни

Вступ. Предмет і завдання курсу

Науково-теоретичні засади вивчення історії України. Науково-методологічні підходи до пояснення історичних процесів (еволюціонізм, циклізм, діалектичний матеріалізм). Принципи об'єктивності та історизму як основа відтворення історичного минулого. Провідні методи історичної науки (порівняльний, хронологічний, ретроспективний). Історичні джерела: поняття та класифікація. Джерельна база вітчизняної історії. Підгалузі історичної науки. Допоміжні історичні дисципліни.

Генезис історії України як галузі наукового знання. Державницький, народницький та радянський підходи до інтерпретації вітчизняної історії. Особливості висвітлення історичного процесу провідними науковцями сучасної України. Методологічні проблеми вивчення історичного поступу українського

народу. Вплив політики та ідеології на історичні дослідження. Особливості дослідження проблем історії України в контексті світового історичного процесу.

Змістовий модуль 1. Розвиток українських територій: історична ретроспектива до початку XX ст.

Тема 1. Основні етапи становлення та розвитку української державності (IX–XIX ст.)

Поняття, ознаки та теорії виникнення держави. Періодизація державотворчих процесів на території України у IX–XIX ст.

Період Київської Русі. Виникнення державності східнослов'янських племен в контексті державотворчих процесів на території Європи. Передумови становлення Київської Русі. Норманська та антинорманська теорії. Основні етапи становлення Давньоруської держави. Особливості державного та соціально-економічного устрою Київської Русі. Місце Давньоруської Держави на європейській політичній арені. Наукові дискусії щодо причин та наслідків політичної роздробленості Давньоруської держави. Політичні процеси періоду роздробленості. Феномен «монгольської навали», наукові суперечки щодо ролі монголів історії східнослов'янської державності. Дискусії щодо наступництва державотворчого спадку Київської Русі.

Українські землі під владою Литви та Польщі. Литовська експансія на українські землі, утворення Литовського князівства. Особливості перебування українських територій під владою Литви. Збереження елементів східнослов'янської державності та асиміляція литовської еліти. Процеси об'єднання Литви та Польщі, утворення Речі Посполитої та його наслідки для території України. Особливості державного та соціально-економічного устрою Речі Посполитої, місце української еліти у державному та військовому будівництві. Українське козацтво як соціальний прошарок.

Розбудова української державності в середині – другій половині XVII ст. Події 1648–1654 рр.: типологія, передумови та рушійні сили. Особливості державного устрою України під час Визвольної війни. Поділ українських земель в контексті цивілізаційного розколу України.

Українські землі у XVIII – XIX ст. Політичні та соціально-економічні трансформації XVIII ст. Процес ліквідації автономії України. Східна Європа у другій половині XVIII ст. та об'єднання більшості українських земель у складі двох імперій. Політичні події XIX ст., формування загальноросійських та національних громадсько-політичних рухів. Соціально-економічний розвиток українських територій.

Тема 2. Слобідська Україна: формування та розвиток

Поняття Слобідської України, її територіальні межі. Процес заселення території Слобідської України (XV–XVII), чинники формування етнокультурної самобутності слобідського регіону. Політико-адміністративний устрій Слобідської України у XVII – першій половині XVIII ст. Ліквідація автономії Слобідської України у другій половині XVIII ст., утворення Слобідсько-української губернії. Слобожанщина у XIX ст. Піднесення Харкова як адміністративного, економічного та культурно-освітнього центру Слобідської України.

Слобожанщина у XX ст. Харківська губернія у подіях революцій, Громадянської війни. Провідні тенденції громадсько-політичного та соціально-економічного життя у 1920-х – 1930-х рр. Харківщина у Другій світовій війні. Післявоєнна відбудова та розвиток Слобожанщини у 1950-х – 1980-х рр. Слобідська Україна у пострадянський період. Східна Україна під час воєнної агресії РФ проти України.

Тема 3. Світ на рубежі XIX–XX ст. Особливості розвитку європейських держав. Перша світова війна

Геополітична конфігурація світу на рубежі XIX–XX ст. Провідні країни світу наприкінці XIX – на початку XX ст. Соціально-економічний розвиток, формування монополій. Особливості міжнародних відносин на рубежі століть, утворення Троїстого союзу та Антанти.

Перша світова війна: причини та наслідки. Українці у Першій світовій війні. Перша світова війна як передумова революційних процесів у країнах Європи. Версальсько-Вашингтонська система.

Змістовий модуль 2. Боротьба за владу на українських територіях (1917–1921 рр.). Україна у 20–30-ті рр. XX ст.

Тема 4. Революції початку XX ст. та їх вплив на хід історичного процесу. Боротьба за владу в Україні у 1917–1920 рр.

Лютнева революція: причини та наслідки. Розстановка політичних сил навесні-влітку 1917 р. Жовтневі події 1917 р. та їх вплив на громадсько-політичну ситуацію. Початок Громадянської війни, становлення білого руху. Причини та наслідки перемоги влади рад.

Наукові підходи до висвітлення подій 1917–1920 рр. в Україні. Концепція Української національної революції. Лютнева революція як чинник піднесення національного руху, формування Центральної Ради. Утворення УНР і УСРР. Особливості внутрішньої та зовнішньої політики національних урядів України, причини їхньої поразки.

Тема 5. Основні проблеми міжнародного розвитку між двома світовими війнами. Україна у 1920–1930 рр.

Основні проблеми міжнародного розвитку у міжвоєнний період. Суперечності Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Глобальна економічна криза кінця 20-х – початку 30-х рр.: причини та наслідки для світового співтовариства. Виникнення тоталітарних режимів. Сутність та провідні ознаки тоталітаризму.

Державне та соціально-економічне будівництво в Україні у 1920-ті роки. Утворення СРСР, конституційно-правовий статус республік. Соціально-економічні умови постреволюційного періоду, запровадження Нової економічної політики. Сутність НЕПу, його наслідки. Політика українізації.

Зміни у суспільно-економічному, політичному та державному ладі України у 1930-ті роки. Внутрішньопартійна боротьба та становлення тоталітарного режиму.

Наслідки економічної політики 1930-х рр. Голод 1932–1933 рр.: дискусії щодо причин та типології. Політичні репресії кінця 1920–1930-х рр. та їхні наслідки.

Змістовий модуль 3. Україна в роки Другої світової війни та відбудовчого періоду. Спроби реформування України у другій половині ХХ ст. Перебудова та її наслідки

Тема 6. Друга світова війна: причини та наслідки. Україна в роки Другої світової війни

Причини Другої світової війни. Початок війни та об'єднання українських земель у 1939–1940 рр.

Напад нацистської Німеччини. Відносини двох тоталітарних режимів. Окупація України. Становище на окупованій території. Перелом 1942–1943 рр., визволення території України, Центральної та Південно-Східної Європи. Внесок України у перемогу над нацизмом.

Проблема колабораціонізму. Під час війни дискусії навколо цілей, методів, наслідків діяльності ОУН-УПА.

Підсумки Другої світової війни.

Тема 7. Міжнародні відносини в другій половині ХХ століття. Україна в післявоєнний період: відновлення та розвиток

Вплив Другої світової війни на систему міжнародних відносин, поляризація світу. Причини загострення відносин між колишніми членами антигітлерівської коаліції. Початок «холодної війни», Доктрина Трумена та План Маршала. Становлення біполярного світу, глобальна геополітична конфігурація у другій половині ХХ ст., виникнення військово-політичних блоків. Локальні військові конфлікти в країнах третього світу, гонка озброєнь, економічне стимулювання можливих союзників. Вплив «холодної війни» на ситуацію в країнах-учасниках, її підсумки та уроки.

Україна в післявоєнний період (1946 р. – сер.1950-х рр.). Вплив війни на соціально-економічну сферу суспільного життя. Післявоєнна відбудова господарства, перетворення у Західній Україні. Політичні процеси у післявоєнний період. Продовження тоталітарних тенденцій, ідеологічні кампанії другої половини 1940-х – сер. 1950-х рр. УРСР на міжнародній арені, здобуття статусу співзасновника ООН.

Тема 8. Спроби здійснення нової політики. Реформи другої половини ХХ ст.

Трансформації політичного режиму в другій половині 1950-х рр. Боротьба за владу та обрання М. С. Хрущова. Процеси десталінізації. Поняття та сутність «відлиги». Причини і характер соціально-економічних реформ середини 1950-х років, їх практичні наслідки. Досягнення в сфері науки, освіти та культури. Освоєння космосу. «Шістдесятники».

Україна у середині 1960-х – першій половині 1980-х рр. Стабілізація та делібералізація громадсько-політичного життя, дисидентський рух. Економічні реформи 1965–1967 років: причини та наслідки. Внесок Харкова в економічний

розвиток. Суперечності соціально-економічного розвитку другої половини 1960-х – першої половини 1980-х рр. Причини і поняття «застою».

Тема 9. Україна в умовах перебудови

Поняття, сутність та основні етапи перебудови. Наукові дискусії щодо причини та результатів перебудовних процесів.

Курс на «прискорення» економічного розвитку. Запровадження ринкових механізмів економічної діяльності, його наслідки. Загострення соціально-економічних проблем.

Політична реформа: цілі, завдання та результати. Демократизація громадсько-політичного життя, гласність. Утворення та легалізація політичних партій громадських об'єднань, реалізація альтернативних виборів. Перегляд засад зовнішньої політики, припинення холодної війни. Виникнення відцентрових процесів, міжнаціональні конфлікти.

Економічні та соціально-економічні наслідки перебудови, формування передумов розпаду СРСР.

Змістовий модуль 4. Україна на рубежі ХХ–ХХІ ст.

Тема 10. Становлення та розвиток Української держави. Внутрішня та зовнішня політика країни на рубежі ХХ–ХХІ ст.

Проголошення державної незалежності України. Спроба державного перевороту як каталізатор розпаду СРСР. Акт проголошення незалежності України, Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р.

Трансформації політичної системи України у 1991–2013 рр. Формування органів державної влади. Проблема взаємовідносин законодавчої та виконавчої влади, зміни форми правління. Конституційний процес в Україні, Конституція 1996 р. Трансформації партійної системи. Поняття демократії та громадянського суспільства, проблеми їх розбудови у незалежній Україні. Наукові дискусії щодо трансформацій політичного режиму в період 1990-х–2000-х рр. Події 2004 р. та 2014 р.: проблема класифікації та наслідки. Трансформація вітчизняної політичної системи.

Соціально-економічний розвиток незалежної України. Ринкові економічні перетворення початку 1990-х рр.: хід та наслідки. Падіння виробництва, інфляція та загострення соціальних проблем як наслідок «шокової терапії». Стабілізація економічної сфери у другій половині 1990-х – першій половині 2000-х рр. Вплив на вітчизняну економіку світових економічних криз 1997 р. та 2008 р. Особливості сучасного соціально-економічного розвитку України. Соціально-економічні проблеми та шляхи їх вирішення.

Повномасштабна агресія РФ проти України: загальна характеристика ситуації.

Тема 11. Світовий політичний простір та Україна: роль та шляхи інтеграції

Загальна характеристика світового політичного простору після ліквідації СРСР, особливості міжнародних відносин в умовах глобалізації. Геополітичне становище України: проблеми та переваги. Становлення та розвиток зовнішньої політики України. Конституційні принципи зовнішньої політики та їх практична

реалізація. Провідні напрями зовнішньої політики України, поняття та специфіка багатовекторної зовнішньої політики.

Перспективи інтеграції України у світове співтовариство, проблема цивілізаційного вибору. ЄС як наднаціональна організація: устрій та функції. Євроінтеграція як мета і пріоритет зовнішньої політики України. Взаємовідносини України з США: стратегічне партнерство, його умови, етапи, тенденції розвитку після 24 лютого 2022 р.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна/заочна форма				
	усього	у тому числі			
		лек.	сем.	лаб.	с.р.
1	2	3	4	5	6
Вступ. Предмет і задачі курсу	2	2/-	–	–	–
Змістовий модуль 1. Розвиток українських територій: історична ретроспектива до початку XX ст.					
Тема 1. Основні етапи становлення та розвитку української державності (IX–XIX ст.)	12/12	4/1	4/1	–	4/10
Тема 2. Слобідська Україна: формування та розвиток.	6/10	2/2	2/-	–	2/8
Тема 3. Світ на рубежі XIX–XX ст. Особливості розвитку європейських держав. Перша світова війна.	8/12	2/1	2/1	–	4/10
Разом за змістовим модулем 1	26/34	8/4	8/2	–	10/28
Змістовий модуль 2. Боротьба за владу на українських територіях (1917–1921 рр.). Україна у 20–30-ті рр. XX ст.					
Тема 4. Революції початку XX ст. та їх вплив на хід історичного процесу. Боротьба за владу в Україні у 1917–1920 рр.	14/12	4/1	4/1	–	6/10
Тема 5. Основні проблеми міжнародного розвитку між двома світовими війнами. Україна 1920–1930 рр.	14/12	4/1	4/1	–	6/10
Разом за змістовим модулем 2	28/24	8/2	8/2	–	12/20
Змістовий модуль 3. Україна в роки Другої світової війни та відбудовчого періоду. Спроби реформування. Україна у другій половині XX ст. Перебудова та її наслідки					
Тема 6. Друга світова війна: причини та наслідки. Україна в роки Другої світової війни.	14/12	4/1	4/1	–	6/10
Тема 7. Міжнародні відносини в другій половині XX століття. Україна в післявоєнний період: відновлення та розвиток.	10/10	2/1	2/1	–	6/8
Тема 8. Спроби здійснення нової політики. Реформи другої половини XX ст.	6/8	2/1	2/1	–	2/6
Тема 9. Україна в умовах перебудови	10/10	2/1	2/1	–	6/8
Разом за змістовим модулем 3	40/40	10/4	10/4	–	20/32

Змістовий модуль 4. Україна на рубежі XX–XXI ст.					
Тема 10. Становлення та розвиток Української держави. Внутрішня та зовнішня політика країни на рубежі XX–XXI ст.	14/12	4/1	4/1	–	6/10
Тема 11. Світовий політичний простір та Україна: роль та шляхи інтеграції.	10/10	2/1	2/1	–	6/8
Разом за змістовим модулем 4	24/22	6/2	6/2	–	12/18
Підсумкове заняття	4/4	–	2/2	–	2/2
ІНДЗ	56	–	–	–	56/56
Усього годин	180	34/12	34/12	–	112/156

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
1.	Тема 1. Основні етапи становлення та розвитку української державності (IX–XIX ст.)	4	1
2.	Тема 2. Слобідська Україна: формування та розвиток.	2	-
3.	Тема 3. Світ на рубежі XIX–XX ст. Особливості розвитку європейських держав. Перша світова війна.	2	1
4.	Тема 4. Революції початку XX ст. та їх вплив на хід історичного процесу. Боротьба за владу в Україні у 1917–1920 рр.	4	1
5.	Тема 5. Основні проблеми міжнародного розвитку між двома світовими війнами. Україна у 1920–1930 рр.	4	1
6.	Тема 6. Друга світова війна: причини та наслідки. Україна в роки Другої світової війни.	4	1
7.	Тема 7. Міжнародні відносини в другій половині XX століття. Україна в післявоєнний період: відновлення та розвиток.	2	1
8.	Тема 8. Спроби здійснення нової політики. Реформи другої половини XX ст.	2	1
9.	Тема 9. Україна в умовах перебудови.	2	1
10.	Тема 10. Становлення та розвиток Української держави. Внутрішня та зовнішня політика країни на рубежі XX–XXI ст.	4	1
11.	Тема 11. Світовий політичний простір та Україна: роль та шляхи інтеграції.	2	1
12.	Підсумкове заняття.	2	2
УСЬОГО		34	12

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
1.	Тема 1. Основні етапи становлення та розвитку української державності (IX–XIX ст.)	4	10
2.	Тема 2. Слобідська Україна: формування та розвиток.	2	8
3.	Тема 3. Світ на рубежі XIX–XX ст. Особливості розвитку європейських держав. Перша світова війна.	4	10
4.	Тема 4. Революції початку XX ст. та їх вплив на хід історичного процесу. Боротьба за владу в Україні у 1917–1920 рр.	6	10
5.	Тема 5. Основні проблеми міжнародного розвитку між двома світовими війнами. Україна у 1920–1930 рр.	6	10
6.	Тема 6. Друга світова війна: причини та наслідки. Україна в роки Другої світової війни.	6	10
7.	Тема 7. Міжнародні відносини в другій половині XX століття. Україна в післявоєнний період: відновлення та розвиток.	6	8
8.	Тема 8. Спроби здійснення нової політики. Реформи першої половини XX ст.	2	6
9.	Тема 9. Україна в умовах перебудови.	6	8
10.	Тема 10. Становлення та розвиток Української держави. Внутрішня та зовнішня політика країни на рубежі XX–XXI ст.	6	10
11.	Тема 11. Світовий політичний простір та Україна: роль та шляхи інтеграції.	6	8
12.	Підсумкове заняття	2	2
	Індивідуальне науково-дослідне завдання	56	56
	УСЬОГО	112	156

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (далі ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення знань з дисципліни «Історія України в контексті всесвітньої історії». ІНДЗ дозволяє опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних теоретичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою реалізації наукових досліджень.

Метою виконання ІНДЗ є закріплення і поглиблення розуміння теоретичного матеріалу і практичних науково-дослідних навичок.

При виконанні ІНДЗ необхідно продемонструвати вміння у сфері науково-дослідної діяльності, вміння аналізувати історичні явища та процеси, самостійно робити висновки та узагальнення.

ІНДЗ виконуються самостійно протягом вивчення дисципліни «Історія України в контексті всесвітньої історії» з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка освітнього процесу.

ІНДЗ виконується, як правило, у вигляді письмової роботи, яка має включати наступні необхідні елементи: титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури. Можливо проведення узагальнюючих колоквиумів.

Вступ обов'язково повинен містити такі елементи, як актуальність теми, мета і завдання роботи, огляд історіографії за темою роботи, структура роботи. В основній частині (розділах) викладаються матеріали роботи з обґрунтуванням висновків автора. У висновках коротко викладаються основні результати дослідження.

Список використаної літератури включає перелік джерел, на які автор посилається у своїй роботі. При цьому список повинен включати не менше п'яти найменувань літератури, серед яких повинні бути не лише навчально-методичні видання, але й наукові публікації. Використання інтернет-ресурсів допускається за умови посилань на них у списку використаної літератури. Список літератури складається в порядку черговості згадувань джерел у тексті або в алфавітному порядку. Посилання на друковані й електронні видання робляться у квадратних дужках із вказівкою порядкового номера джерела в списку літератури й номера використовуваної сторінки (наприклад, посилання [1, с. 3] буде означати, що автор цитує сторінку третю видання, що йде під номером один у списку літератури).

За бажанням, автор може ввести в структуру роботи додатковий елемент – «Додатки», які містять у собі ілюстрації, таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Додатки повинні розміщатися після списку використаної літератури. Обсяг додатків не регламентується.

Приймаються роботи, оформлені у рукописному та машинописному вигляді українською мовою. При комп'ютерному наборі тексту необхідно використовувати шрифт «Times New Roman», кегль 14, інтервал 1,5. Розмір полів: ліве – не менше 2,5 см, праве, верхнє й нижнє – не менше 2 см. Обсяг роботи повинен бути не менше 10 сторінок, не включаючи списку використаної літератури й додатків.

Варіанти тем для написання ІНДЗ:

1. Історія як галузь наукового знання.
2. Сучасна історіографія вітчизняної історії.
3. Державний устрій Київської Русі.
4. Зовнішньополітична діяльність Давньоруської держави.
5. Соціально-економічний розвиток Київської Русі.
6. Провідні тенденції розвитку українських територій у польсько-литовський період.
7. Історична роль українського козацтва.
8. Визвольна війна 1648–1654 рр.: причини, рушійні сили та наслідки.
9. Державний устрій України у другій половині XVII–на поч.XVIII ст.

10. Українські землі у XVIII–XIX ст.: політичний та соціально-економічний розвиток.
11. Виникнення та розвиток Слобідської України (XVII–XIX ст.).
12. Формування партійної системи в Україні на початку XX ст.
13. Революції початку XX ст.: причини, основні етапи та політичні наслідки.
14. Провідні тенденції світового розвитку на рубежі XIX–XX ст.
15. Причини та основні етапи Першої світової війни.
16. Наслідки Першої світової війни. Версальсько-Вашингтонська система.
17. Політичний та соціально-економічний розвиток світових імперій на початку XX ст.
18. Лютнева революція 1917 р. та її вплив на Україну.
19. Причини та історичне значення Жовтневих подій 1917 р.
20. Причини, основні учасники та ключові етапи громадянської війни на території України (1918–1921 рр.).
21. Національний рух під час революції та громадянської війни. Виникнення та вільність національних урядів України.
22. Державний та соціально-економічний устрій УНР та Гетьманату П. Скоропадського: порівняльна характеристика.
23. Становлення влади рад в Україні у 1919–1920 рр. Політика воєнного комунізму.
24. Історичне значення подій 1917–1941 рр.
25. Нова економічна політика в Україні: передумови запровадження, зміст та наслідки.
26. Соціально-економічна політика у 1930-х рр.: реформи.
27. Політичний розвиток УРСР у міжвоєнний період. Формування тоталітарного режиму.
28. Світовий розвиток у період між двома світовими війнами: провідні тенденції та особливості.
29. Друга світова війна: причини, основні етапи та наслідки.
30. Україна у Другій світовій війні. Окупаційний режим.
31. Внесок України у перемогу над нацизмом.
32. Проблема колабораціонізму у Другій світовій війні.
33. Політичний та соціально-економічний розвиток України у післявоєнний період.
34. Десталінізація: сутність, форми, результати.
35. Міжнародні відносини у другій пол. 1940-х–першій пол. 1980-х рр. Біполярний світ.
36. Холодна війна: передумови, основні етапи та наслідки.
37. Економічні реформи 1950–1960-х рр.: передумови та наслідки.
38. Політичні лідери сучасної України.
39. Провідні тенденції політичного, соціально-економічного та духовного життя в Україні в період «застою».
40. Перебудова: поняття, основні етапи та наслідки.

41. Розпад СРСР: причини, історичне значення, особливості подій в Україні.
42. Формування засад внутрішньої та зовнішньої політики незалежної України (перша половина 1990-х рр.).
43. Трансформації політичного устрою України у 1990–2000-х рр.
44. Місце України в сучасному геополітичному просторі.
45. Україна в умовах агресії з боку рф.

7. Методи навчання

Провідними методами навчання є пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, дослідницький та метод проблемно-хронологічного викладу матеріалу.

Під час лекцій переважають методи пояснювально-ілюстративні, проблемного викладу матеріалу. Увага приділяється наочним методам навчання (усі лекції супроводжуються медіапрезентаціями у форматі Power point).

На семінарських заняттях використовуються проблемно-пошукові методи. Провідними формами роботи на семінарських заняттях є дискусія, круглий стіл.

При організації самостійної роботи студентів перевага надається проблемно-пошуковим та дослідницьким методам, котрі використовуються під час підготовки індивідуальних науково-дослідних робіт та есе.

8. Методи контролю

Оцінювання знань здобувачів з дисципліни «Історія України в контексті всесвітньої історії» проводиться у вигляді **поточного, періодичного** контролю та за результатами **підсумкового** контролю.

Поточний контроль знань здобувачів з дисципліни «Історія України в контексті всесвітньої історії» проводиться за такими формами:

а) *під час семінарських занять*:

- усне опитування з теоретичного матеріалу;
- обговорення проблемних питань, участь у дискусії;

б) *за результатами виконання завдань самостійного опрацювання (індивідуальних завдань)*:

- перевірка есе та індивідуальних науково-дослідних завдань;
- обговорення матеріалів науково-дослідних робіт під час семінарських занять.

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань здобувачів під час семінарського заняття виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну і ґрунтовну відповідь на поставлене запитання з теми заняття;
- при обговоренні проблемних питань – за знання теоретичних основ поставленої проблеми та за аргументованість власних висновків.

Періодичний контроль проводиться у формі підготовки есе, доповіді проблемного характеру та індивідуального завдання.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

При порушенні правил та норм академічної доброчесності результати проміжного та підсумкового контролю не зараховуються, що потребує їх повторного складання.

9. Критерії оцінювання результатів навчання:

Робота на лекційному занятті оцінюється максимально у 1 бал. Оскільки всі лекції з даної дисципліни мають проблемно-дискусійний характер, максимальну кількість балів отримують ті здобувачі, які постійно включені у дискусію. Ті з них, які включаються у дискусію несистематично, отримують 0,5 бали. Здобувачі, які не беруть участі в обговоренні питань, отримують 0,3 балів.

Робота на семінарському занятті оцінюється максимально у 2 бали:

- по-перше, виходячи з того, чи виконував здобувач самостійну роботу для підготовки до цього заняття (опрацювання наукових та інших інформаційних джерел для підготовки повідомлень тощо);

- по-друге, виходячи з якості виконаної роботи;

- по-третє, за результатами участі у перебігу семінарського заняття (якість відповідей на поточні запитання викладача, активність у обговоренні тематичних повідомлень тощо).

Здобувач отримує 2 бали, якщо він:

- а) вільно оперує інформацією з декількох наукових та/або інформаційних джерел за відповідною темою навчального курсу та якісно презентує свої наукові/інформаційні здобутки у вигляді повідомлення та/або участі у презентації теми;

- б) вільно оперує інформацією з декількох наукових та/або інформаційних джерел за відповідною темою навчального курсу, бере активну участь у дискусіях на занятті, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, бере активну участь у виконанні ситуативних завдань та розв'язанні проблемних ситуацій;

Здобувач отримує 1 бал, якщо він:

не виконував попередньої самостійної роботи для підготовки до семінарського заняття, втім під час заняття проявляє максимальну активність, бере участь у дискусіях на занятті, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, бере участь у виконанні завдань та розв'язанні проблемних ситуацій.

Здобувач отримує мінімальну кількість 0 балів, якщо він:

не виконував попередньої самостійної роботи для підготовки до семінарського заняття, не проявляє помітної активності під час заняття.

Підготовка доповіді проблемного характеру передбачає відповіді здобувача на низку проблемно-орієнтованих запитань, які апелюють до розуміння навчального матеріалу, а також дозволяють побачити, чи здатен здобувач використовувати отримані знання на практиці.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання роботи, складає 5 балів.

Здобувач отримує 5 балів, якщо відповіді на запитання є самостійними, розгорнутими, науково обґрунтованими, віддзеркалюють власну думку автора, містять критичний компонент.

Здобувач отримує 3-4 бали, якщо відповіді на запитання є самостійними і розгорнутими, але недостатньо обґрунтованими та/або не віддзеркалюють власної думки автора та/або не містять критичного компоненту.

Здобувач отримує 1-2 бали, якщо відповіді на запитання не віддзеркалюють власної думки автора, не містять критичного компоненту, втім є достатньо обґрунтованими.

Індивідуальне завдання передбачає виконання здобувачем письмової роботи за обраною темою, яка має науковий характер і ґрунтується на аналізі інформації з декількох наукових джерел.

Індивідуальне завдання оцінюється максимально у 10 балів.

Максимальна кількість балів при оцінюванні написання ІНДЗ за заданими темами виставляється за такими критеріями:

- за повноту та використання сучасних концепцій, джерел інформації та нормативних актів;
- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на джерела інформації;
- за наявність змістовних висновків;
- за глибоке знання матеріалу за обраною проблемою.

Дисципліна «Історія України в контексті всесвітньої історії» містить послідовність модулів, які передбачають проміжний контроль знань. В кінці кожного модуля виконується оцінювання знань у балах за рейтинговою системою.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за результатами поточного і періодичного контролю, складає – 70 балів.

Передбачено, що виконання зазначених видів робіт забезпечує отримання *мінімальної кількості балів – 30*, що забезпечує допуск здобувача до проходження підсумкового контролю, який відбувається у виді складання іспиту.

Іспит передбачає відповіді на проблемно орієнтовані запитання.

Здобувач отримує від 26 до 30 балів, якщо відповіді на запитання є самостійними, розгорнутими, віддзеркалюють власну думку. Здобувач вільно оперує понятійним апаратом, обґрунтовано відповідає на уточнюючі запитання екзаменатора (якщо такі виникають), впевнено демонструє навички критичного мислення.

Здобувач отримує від 21 до 25 балів, якщо відповіді на запитання є самостійними, розгорнутими, віддзеркалюють власну думку. Здобувач вільно оперує понятійним апаратом, втім проявляє невпевненість у відповідях на уточнюючі запитання екзаменатора (якщо такі виникають), невпевнено демонструє здатність до аналізу отриманих знань на практиці та/або не демонструє навички критичного мислення.

Здобувач отримує від 16 до 20 балів, якщо відповіді на запитання є самостійними, достатньо розгорнутими, віддзеркалюють власну думку здобувача. Здобувач у цілому оперує понятійним апаратом і відповідає на уточнюючі запитання екзаменатора на достатньому рівні. Втім слабо демонструє (або не

демонструє) здатність використання отриманих знань на практиці та/або навички критичного мислення.

Здобувач отримує від 11 до 15 якщо відповіді на запитання є самостійними і достатньо розгорнутими, втім не віддзеркалюють власної думки. Здобувач в цілому оперує понятійним апаратом, втім слабо відповідає на уточнюючі запитання екзаменатора, слабо демонструє (або не демонструє) здатність використання отриманих знань на практиці та/або навички критичного мислення.

Здобувач не склав іспит, якщо він отримав менш, ніж 11 балів, не дав жодної розгорнутої і обґрунтованої на достатньому рівні відповіді на основні запитання екзаменаційного білету, не оперує понятійним апаратом, не відповідає або некоректно відповідає на уточнюючі запитання екзаменатора, не демонструє здатність використання отриманих знань на практиці.

Загальний рейтинг здобувача за навчальною дисципліною визначається шляхом додавання балів, отриманих за результатами підсумкового контролю (складання іспиту), до балів, отриманих за результатами поточного та/або періодичного контролю.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

№ з/п	Вид оцінювання	Форми контролю знань	Кількість балів за одне заняття або одну роботу	Кількість занять або видів робіт	Кількість балів за всі заняття або види роботи	Сумарна кількість балів
Семінарські заняття						
1	Оцінювання під час заняття	Усне опитування з теоретичного матеріалу	1	17 занять	17	70
		Обговорення проблемних питань	2	17 занять	34	
2	Оцінювання самостійної (у т.ч. індивідуального завдання) роботи	Написання ІНДЗ на задану тему	10	1	10	
		Доповідь з висвітлення проблемного питання	5	1	5	
		Підготовка есе	4	1	4	

Поточне оцінювання											Іспит	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4				ІНДЗ
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	30	100

11. Шкала оцінювання

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>За чотирьохрівневою шкалою</i>	<i>За 100-бальною шкалою</i>
Глибокі знання закономірностей та особливостей розвитку і функціонування соціальних явищ; вільне володіння вміннями аналізувати соціальні явища та процеси з точки зору принципів об'єктивності та історизму; у їх взаємозв'язку і розвитку, застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних завдань, здатність вільно орієнтуватись у системі джерел та наукових праць з вітчизняної історії; вільне володіння понятійно-категоріальним апаратом історичної науки; сформована на високому рівні здатність обґрунтовувати власну позицію щодо реалізації громадянських прав і свобод; робити та аргументувати самостійні висновки щодо історичних процесів, подій та явищ.	Відмінно	90–100
Міцні знання навчального матеріалу, впевнене володіння вміннями аналізувати соціальні явища та процеси з точки зору принципів об'єктивності та історизму; сформованість умінь застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних завдань, здатність орієнтуватись у системі джерел та наукових праць з вітчизняної історії; володіння понятійно-категоріальним апаратом історичної науки; сформованість навичок щодо реалізації громадянських прав і свобод; щодо аргументації власної точки зору щодо історичних процесів, подій та явищ.	Добре	70–89
Посередні/слабкі знання навчального матеріалу, невпевнене володіння вміннями аналізувати соціальні явища та процеси з точки зору принципів об'єктивності та історизму; достатній рівень умінь застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних завдань, у т.ч. в контексті розвитку громадянського суспільства; недостатньо сформована здатність орієнтуватись у системі джерел та наукових праць з вітчизняної історії; задовільне володіння понятійно-категоріальним апаратом історичної науки; задовільний рівень здатності аргументації власної точки зору щодо історичних процесів, подій та явищ.	Задовільно	50–69
Фрагментарне знання навчального матеріалу, невміння аналізувати соціальні явища і процеси з точки зору принципів об'єктивності та історизму; застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань, у т.ч. в контексті у контексті розвитку громадянського суспільства; несформована здатність орієнтуватись у системі джерел та наукових праць з вітчизняної історії, невміння аргументувати власну точку зору щодо історичних процесів, подій та явищ. З можливістю повторного складання іспиту.	Незадовільно	25–49

Незадовільне знання значної частини навчального матеріалу, неспроможність застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних завдань, у т.ч. в контексті розвитку громадянського суспільства; незадовільне володіння понятійно-категоріальним апаратом історичної науки; відсутність власної точки зору щодо історичних процесів, подій та явищ. З обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.	Незадовільно	0–24
--	--------------	------

12. Рекомендовані літературні джерела

Основна

1. Грицак, Я.
 - 1.1. (2023). *Подолати минуле: глобальна історія України*. Київ: Портал, 416 с.
 - 1.2. Історія України в 3-х лекціях. [video] У: *YouTube*.
 Лекція 1. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=jeF_L_Qxdl4 [Accessed 29 June 2024];
 Лекція 2. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=tCFxz7AUb7o> [Accessed 29 June 2024];
 Лекція 3. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=I-TKtW-pnpM> [Accessed 29 June 2024].
 - 1.3. (2014). Історія України за 120 хвилин. [video] У: *YouTube*. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=6o1l9xu3uPk&pp=ygVP0LPRgNC40YbQsNC6INGP0YDQvtGB0LvQsNCyINCG0YHRgtC-0YDRltGPINCj0LrRgNCw0ZfQvdC4INC30LAgMTIwINGF0LLQuNC70LjQvQ%3D%3D> [Accessed 29 June 2024].
 - 1.4. (2024). Уроки незалежності України. [video] У: *YouTube*. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=Xjx5ep0s1os> [Accessed 29 June 2024].
 - 1.5. (2022). *Нарис історії України. Формування модерної нації XIX-XX ст.* Київ: Yakaboo publishing, 656 с.
2. Грушевський, М. (2023). *Нариси історії українського народу*. Харків: КСД, 250 с.
3. (2022). *Початок шляху до Нюрберга. Харківський судовий процес (15-18 грудня 1943 р.). Збірник документів і матеріалів*. Харків, зошит 9.
4. Плохій, С.
 - 4.1. (2016). *Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності*. Харків: КСД, 496 с.
 - 4.2. (2023). *Російсько-українська війна. Повернення історії*. Харків: КСД, 400 с.
 - 4.3. (2023). *Ядерне безумство. Історія Карибської кризи*. Харків: КСД, 472 с.
5. Снайдер, Т. Становлення сучасної України. [video] У: *YouTube*. Available at: <https://www.youtube.com/playlist?list=PL6NcH-LB5H2zezHOM0ii9LGd4gaEA38A> [Accessed 29 June 2024].
6. Субтельний, О. (1994). *Історія України*. Київ: Либідь, 736 с.

7. Толочко, О. П., Толочко, П.П. (1998). *Київська Русь*. Київ: Альтернативи, т. 4, 351 с.
8. Толочко О. Толочко, П.П. Начало Руси. [video] У: *YouTube*.
 - 8.1. Откуда мы знаем историю Киевской Руси. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=Qo3x13M2DEo> [Accessed 29 June 2024].
 - 8.2. Не летописные источники Киевской Руси. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=nXPphGGYddw> [Accessed 29 June 2024].
 - 8.3. Формирование государства и экономический строй Киевской Руси. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=_a38qx7XUrQ [Accessed 29 June 2024].
 - 8.4. Роль церкви и монастырская жизнь Киевской Руси. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=TzJeQ_BT-48 [Accessed 29 June 2024].
 - 8.5. Монгольское нашествие и крах Киевской Руси. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=vfG4NWYbJR0> [Accessed 29 June 2024].
 - 8.6. Существовало ли Галицко-Волынское государство. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=lnibU8lh4Z0> [Accessed 29 June 2024].
9. Толочко, А. (2018). *Очерки истории Киевской Руси*. Київ: Laurus, 395 с.
10. Черчилль, В. (2024). *Спогади про Другу світову війну*. У 2 т. Вид-во Жупанського, 1048с.

Додаткова

1. Астахова, К. В. (2025). Методологічні трансформації вивчення історії України: історіографічні нотатки. *Вчені записки Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»*, Т. 31, с. 9-20.
2. Астахова, К. (2023). Інституціональне забезпечення розвитку освітніх структур в умовах зростаючої невизначеності. *Новий колегіум*, 3 (111), с. 8–11.
3. (2000). *Оксфордська ілюстрована енциклопедія = Oxford Illustrated Encyclopedia*. Весь Світ, т.3-4.

Словники

1. Смолій, В. та ін. (ред). (1997). *Малий словник історії України*. Київ: Либідь, 464 с.

Довідники

2. Бойко, О.Д. (2002). *Історія України*. 2-ге вид., допов. Київ: Академія, 655 с.
3. Барановська, Н.П., Верстюк, В.Ф., Віднявський, С.В. та ін. (2001). *Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001)*. Київ: Альтернативи, 703 с.